

คำอธิบายสรุปสาระสำคัญ
ของพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 และที่แก้ไขเพิ่มเติม
ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562
 (คำอธิบายนี้จัดทำขึ้นเพื่อประโยชน์ในการทำความเข้าใจสาระสำคัญของกฎหมายเท่านั้น)

1. หลักการสำคัญของกฎหมาย

1.1 ความมุ่งหมาย

พระราชบัญญัติฉบับนี้ประกาศใช้ โดยต้องการส่งเสริมคณะบุคคลหรือชุมชนให้ประกอบกิจการในลักษณะของวิสาหกิจชุมชน ที่นำทรัพยากรและภูมิปัญญาในท้องถิ่น มาพัฒนาและผลิตเป็นสินค้าหรือบริการที่ตอบสนองต่อความต้องการของตลาดหรือชุมชน ส่งผลให้เกิดการสร้างงานและสร้างรายได้ในชุมชน และเพื่อให้กิจการดังกล่าวมีความมั่นคง สามารถแข่งขันได้ จำเป็นต้องมีการส่งเสริมความรู้ความสามารถในการประกอบกิจการ เพื่อให้พัฒนาไปเป็นกิจการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมได้ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์

1) เพื่อให้มีการรับรองสถานะการประกอบกิจการในลักษณะของ “วิสาหกิจชุมชน” หรือ “เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน” (มาตรา 6, มาตรา 9) โดยวิสาหกิจชุมชนหรือเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนแล้วสามารถขอรับการส่งเสริมหรือสนับสนุนจากคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน หรือมาตรการต่าง ๆ จากหน่วยงานของรัฐ หรือเอกชนที่ให้การสนับสนุนกิจการวิสาหกิจชุมชน

2) เพื่อที่รัฐบาล หน่วยงานของรัฐและเอกชน ทราบข้อมูลและความต้องการของวิสาหกิจชุมชน และเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน เพื่อใช้ในการส่งเสริมและสนับสนุน (มาตรา 13)

1.3 ขอบเขตการมีผลบังคับใช้

1) วิสาหกิจชุมชนหรือเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนที่ต้องการขอรับการส่งเสริมต้องยื่นจดทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตร โดยสามารถยื่นคำขอจดทะเบียนได้ที่สำนักงานเกษตรอำเภอที่วิสาหกิจชุมชนหรือเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนตั้งอยู่ (ระเบียบฯ ว่าด้วยการรับจดทะเบียน 2548 ข้อ 9)

2) การจดทะเบียนเพื่อให้สถานะวิสาหกิจชุมชนหรือเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ใช้กับเฉพาะบุคคลผู้มีที่สัญชาติไทย (ระเบียบจดทะเบียน ข้อ 10 (2.2, 2.3))

3) ในกรณีที่วิสาหกิจชุมชนเป็นเจ้าของอสังหาริมทรัพย์แต่ให้สมาชิกเป็นผู้ครอบครองแทน เนื่องจากวิสาหกิจชุมชนไม่สามารถถือครองอสังหาริมทรัพย์ได้ ให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมในการโอนอสังหาริมทรัพย์จากสมาชิกคืนให้แก่วิสาหกิจชุมชน ที่ได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.4 สาระสำคัญของกฎหมาย

1.4.1 หมวด 1 วิสาหกิจชุมชน สาระสำคัญ คือ

1) วิสาหกิจชุมชนที่ต้องการขอรับการส่งเสริม ต้องจดทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตร (มาตรา 5) ณ สำนักงานเกษตรอำเภอที่วิสาหกิจชุมชนตั้งอยู่ โดยมีหลักฐานประกอบการจดทะเบียน ได้แก่ (ระเบียบฯ ข้อ 10)

(1) ชื่อวิสาหกิจ...

- (1) ชื่อวิสาหกิจชุมชน ที่ต้องการจดทะเบียน
 - (2) ที่ตั้งที่ทำการของวิสาหกิจชุมชน
 - (3) ชื่อและที่อยู่ของผู้มีอำนาจทำการแทนพร้อมบัตรประจำตัวประชาชน
 - (4) รายชื่อและที่อยู่พร้อมสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนของสมาชิก
 - (5) กิจกรรมที่ดำเนินการหรือมีความประสงค์จะดำเนินการ
 - (6) หนังสือรับรองที่สมาชิกไม่น้อยกว่าครึ่งหนึ่งของสมาชิกทั้งหมดลงนาม หรือสำเนา
- มติที่ประชุมที่มอบหมายให้บุคคลตามข้อ (3) เป็นผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนวิสาหกิจวิสาหกิจชุมชน

2) ให้นายทะเบียน (เกษตรอำเภอ) ออกหนังสือรับรองการจดทะเบียนให้กับวิสาหกิจชุมชน ที่ได้รับการอนุมัติให้จดทะเบียน (ระเบียบฯ ข้อ 13

3) วิสาหกิจชุมชนหรือเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ต้องแจ้งความประสงค์ที่จะดำเนินการต่อ ณ สำนักงานเกษตรอำเภอ ภายใน 30 วัน หลังสิ้นปีปฏิทิน หากไม่แจ้งความประสงค์ที่จะดำเนินการเป็นเวลา 2 ปี และไม่ปฏิบัติตามหนังสือที่นายทะเบียนแจ้งเตือน นายทะเบียนสามารถถอนชื่อวิสาหกิจชุมชนหรือเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนออกจากทะเบียนได้ (มาตรา 8, ประกอบระเบียบฯ ข้อ 18) และวิสาหกิจชุมชนที่ต้องการเลิกกิจการ ให้แจ้งกรมส่งเสริมการเกษตรทราบภายใน 30 วัน นับแต่วันที่เลิกกิจการ (ระเบียบฯ ข้อ 20)

1.4.2 หมวด 2 เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย 3 มาตรา ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1) เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนที่ต้องการขอรับการส่งเสริม ต้องจดทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตร การจดทะเบียน การแจ้งการดำเนินการและการเลิกกิจการ ให้ดำเนินการเหมือนกับวิสาหกิจชุมชน (มาตรา 9) โดยเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนต้องมีวิสาหกิจชุมชนอย่างน้อย 2 วิสาหกิจชุมชนรวมตัวกันและมายื่นจดทะเบียน (ระเบียบฯ ข้อ 27)

2) เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนต้องมีข้อบังคับในการดำเนินการ และการดำเนินการของเครือข่ายต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจ ทั้งนี้ เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน จะเป็นนิติบุคคลหรือไม่เป็นนิติบุคคลก็ได้

3) การดำเนินงานของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน สามารถทำได้ ดังนี้

(1) ให้คำแนะนำและช่วยเหลือวิสาหกิจชุมชนในเครือข่าย ดังนี้

(ก) ให้ความช่วยเหลือในการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชน

(ข) ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการนำวัตถุดิบ ทรัพยากร หรือภูมิปัญญาของชุมชน

มาใช้ให้เหมาะสมกับวิสาหกิจชุมชนและสภาพท้องถิ่น

(ค) ให้ความรู้ การฝึกอบรม หรือความช่วยเหลือในการปรับปรุงหรือพัฒนาการผลิต การให้บริการ การบริหารจัดการ การหาทุน การตลาด และอื่นๆ อันเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเครือข่าย

(ง) เป็นคนกลางในการติดต่อกับส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กรมหาชน หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ รวมทั้ง องค์กรภาคเอกชน เพื่อขอรับความช่วยเหลือและการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนในเครือข่าย

(จ) ประสานงานกับเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนหรือวิสาหกิจชุมชนอื่น เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ หรือดำเนินกิจกรรมอื่น อันเป็นประโยชน์หรือเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเครือข่าย

(2) เป็นศูนย์กลาง...

(2) เป็นศูนย์กลางในการส่งเสริมความสามัคคีและการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน และความร่วมมือทางวิชาการ เพื่อให้วิสาหกิจชุมชนมีความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานไม่ว่าในด้านคุณภาพของสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ การบริหารจัดการ และการพัฒนาการตลาด

(3) เสนอความเห็นต่อคณะกรรมการเกี่ยวกับนโยบายหรือมาตรการในการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กรมหาชน หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ

1.4.3 หน้าที่และอำนาจของกรมส่งเสริมการเกษตร ในฐานะที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ดังนี้ (มาตรา 24)

- (1) ดำเนินงานธุรการ
- (2) จัดทำแผนพัฒนาและส่งเสริมกิจการวิสาหกิจชุมชนเพื่อเสนอต่อคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน
- (3) ประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมกิจการวิสาหกิจชุมชน
- (4) จัดทำข้อมูลสถิติเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการประกอบกิจการของวิสาหกิจชุมชน

(5) จัดอบรมและให้ความรู้แก่วิสาหกิจชุมชนเกี่ยวกับการประกอบการ

1.4.4 ในการส่งเสริมให้วิสาหกิจชุมชนมีฐานะเป็นนิติบุคคล ให้กรมส่งเสริมการเกษตรหรือสำนักงานเกษตรจังหวัด อำนาจความสะดวก ติดตามหรือประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลในรูปแบบต่างๆ ของวิสาหกิจชุมชน ทั้งนี้ วิสาหกิจชุมชนสามารถดำเนินการติดต่อกับส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องในการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลด้วยตนเองได้ (มาตรา 26/1)

1.4.5 ในกรณีที่วิสาหกิจชุมชนเป็นเจ้าของอสังหาริมทรัพย์แต่ให้สมาชิกเป็นผู้ถือครองแทน เนื่องจากวิสาหกิจชุมชนไม่สามารถถือครองอสังหาริมทรัพย์ได้ ให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมในการโอนอสังหาริมทรัพย์จากสมาชิกคืนให้แก่วิสาหกิจชุมชน โดยกรมส่งเสริมการเกษตรจะออกหนังสือรับรองให้กับสมาชิกและวิสาหกิจชุมชนเพื่อนำไปยื่นต่อเจ้าพนักงานที่ดิน เพื่อใช้ประกอบการยกเว้นค่าธรรมเนียมการโอน (มาตรา 26/2)